

ZORG VOOR HET NAKOMELINGSCHAP

I

De meeste dieremoeders bekommeren zich niet om hun jongen. Zij zorgen alleen voor het voortbestaan van de soort door een ruim voldoende aantal nakomelingen ter wereld te brengen. Wanneer b.v. een karperwijfje in de loop van haar leven meer dan een miljoen eieren legt, waaruit een zwerm van jonge visjes ontstaat, dan lukt het aan een aantal individuen toch steeds op te groeien zonder beschutting en ouderzorg en de voortplantingsleeftijd te bereiken.

Tegenover een dergelijke zorgeloosheid staat als een scherp contrast de zorg voor de jongen bij de meeste zoogdieren. Van fysiologisch standpunt uit bekeken kan men zeggen dat bij de zoogdieren de zorg voor de jongen reeds in het moederlichaam een aanvang neemt. Nog vóór de jongen ter wereld komen, ontwikkelen zich bij de moeder de organen en de klieren, die het eerste voedsel moeten leveren. Het ei zelf ontwikkelt in het veilige milieu van het moederlichaam.

De vogels leggen hun eieren, d. w. z. zij brengen hun nog niet ontwikkelde eieren ter wereld. De insekten besteden geen bijzondere zorg aan hun talloze eitjes; zij worden alleen op de geschikte plaatsen gelegd. De vogels daarentegen bebroeden hun eieren en deze activiteit is de eerste fase van broedverzorging. Om die mogelijk te maken, moet een geschikt plaatsje voor de eieren in gereedheid gebracht worden. De nestbouw is bij de vogels dus een aspect van de zorg voor het nakomelingschap. Bij sommige soorten maken de twee geslachten gemeenschappelijk het nest, maar meestal belast het mannetje zich met deze werkzaamheid. Hetzelfde geldt voor het bebroeden der eieren, met dit verschil, dat overwegend de wijfjes de eieren bebroeden.

Sommige vogels zijn als nestbouwers ware kunstenaars. Er zijn gevallen bekend, waarbij het nest niet alleen bestaat uit de allernoodzakelijkste elementen, maar daarenboven nog bijkomstigheden heeft ter veraangenaming van het leven. Dit is o.a. het geval bij een groep van Australische vogels, die aan hun wijfjes het hof maken door

dansen en gebarenspeel. Zij bouwen nesten in de vorm van priëlen, gemaakt uit takken en twijgen. Vóór het eigenlijke nest leggen zij ook speelplaatsen aan, die versierd worden met bloemen, stenen, schelpen en alles, wat er het uitzicht kan van opvrolijken. De merkwaardigste soort, die evenwel niet in Australië, doch in Nieuw-Guinea voorkomt, werd afgebeeld (boven) en heeft de bijnaam van "tuinier" ontvangen.

Het bouw materiaal voor vogelnesten is zeer uiteenlopend en niet beperkt tot slijk en twijgjes, zoals bij de zwaluwen (midden links). Een mees uit Kaapland (midden rechts) weeft een nest uit gebruikte wol of katoen en dat er uitziet als was het van vilt. Oorspronkelijk maakte deze vogel zijn nest uit plantedons, maar sinds de invoer van schapen is het diertje handig genoeg geworden om voordeel te halen uit de betere wol. Een andere vogel gebruikt zelfs gewoon naagaren om als een kleermaker bladeren tot een nestje samen te naaien (onder rechts).

Viltachtig zijn ook de gewone nestjes, die gebouwd worden door de mooie kleine kolibries in de tropen. Deze nestjes (onder midden) bestaan uit stukjes vezel, dode bladeren en droge stoffen, die samengebonden worden met het spinsel van rupsen en spinnen. De nesten hangen aan het einde van een tak en zijn ovaal, met een opening in de zijkant, overdekt met een afdakje, dat vermoedelijk dient als beschutting van de broedende vogel tegen zijn vijanden. Er is blijkbaar ook een poging gedaan om het nestje tussen de bladeren te verbergen door het een uiterlijk te geven van een toevallig hoopje vuil.

Een groep van vogels uit Oost-Azië maken zeer fraaie, viltachtige hangende nestjes, blijkbaar volgens het constructieplan van de kolibries. Deze nestjes (onder links) hebben echter geen afdak boven de ingang en zijn aan een grotere basis vastgehecht. Daarenboven zijn ze veel fraaiër, daar het materiaal eenvormiger is. Plantedons en spinnewebben zijn zo goed samengeperst dat het nestje kan worden opgevouwen als een beursje. Deze nestjes hebben een geringe omvang en worden meestal in de boomtoppen geplaatst, zodat ze niet bijzonder opvallen aan eventuele vijanden.

Un merveilleux architecte

Les oiseaux pondent leurs œufs; en d'autres termes, ils mettent au monde des œufs qui ne sont pas complètement développés. Les insectes n'accordent pas une attention particulière aux innombrables œufs qu'ils pondent. Leur unique souci est de les déposer à des endroits adéquats. Les oiseaux, par contre, couvent leurs œufs. Cette activité constitue une première phase des soins qu'ils donnent à leur progéniture. Pour que cela soit possible, une place spéciale doit être préparée pour les œufs. L'installation et la construction du nid par les oiseaux sont donc un aspect des soins qu'ils accordent à leur descendance. Chez certaines espèces, le nid est construit en commun par le mâle et la femelle. Habituellement, c'est le mâle qui se charge de cette besogne. La tâche de couvrir les œufs est assurée par les deux sexes qui patiemment se relaient dans le nid, mais la femelle y consacre beaucoup plus de temps.

Des oiseaux sont connus pour la beauté de leurs nids. On connaît des cas où le nid n'est pas seulement constitué des éléments indispensables, mais est doté de détails qu'on pourrait considérer comme du luxe ou du superflu. C'est notamment le cas pour un groupe d'oiseaux d'Australie qui construisent leur nid en forme de tonnelle au moyen de branches et de rameaux. Devant le nid proprement dit, on trouve de véritables plaines de jeu décorées de fleurs, de pierres, de coquillages et autres objets qui peuvent agrémenter la vue. Aussi a-t-on donné à ces oiseaux le nom de « jardiniers » (*amblyornis*).

Les matériaux servant à l'édification des nids sont très différents. Boue et brindilles pour les hirondelles. Une mésange du Cap (milieu à droite) se

tisse un nid au moyen de bouts de laine et de coton; l'ensemble paraît être du feutre. L'oiseau construisait autrefois son nid en mousse, mais il a tiré un parti admirable de l'apparition des moutons dans le pays.

Les nids construits par les colibris des tropiques ont également l'apparence du feutre. Ces nids (en bas au milieu) se composent de morceaux de fibres, de feuilles mortes et d'étoffes sèches, le tout maintenu par des fils de chenilles ou d'araignées. Les nids pendent au bout d'une branche et sont ovales, avec une entrée latérale recouverte d'une sorte d'auvent, qui sert probablement à protéger l'oiseau qui couve ou ses jeunes contre les regards d'ennemis.

Un groupe d'oiseaux d'Asie orientale se fabrique des nids très décoratifs et également suspendus. Ayant l'apparence du feutre, ils semblent avoir été copiés sur le modèle des nids de colibris. Ces nids (en bas à gauche) ne possèdent cependant pas d'auvent et sont attachés à des branches plus fortes. Le duvet végétal et les toiles d'araignées sont tellement bien pressés que le nid peut être replié comme une petite bourse. Ces nids sont très petits et se rencontrent généralement haut dans les arbres afin d'échapper à l'attention d'ennemis éventuels.

Mentionnons enfin la fauvette couturière qui assemble des feuilles au moyen de fibres (en bas à droite).

En haut : « jardinier » et son nid.

Au milieu à gauche : nid d'hirondelles.

Au milieu à droite : nid de la mésange du Cap.

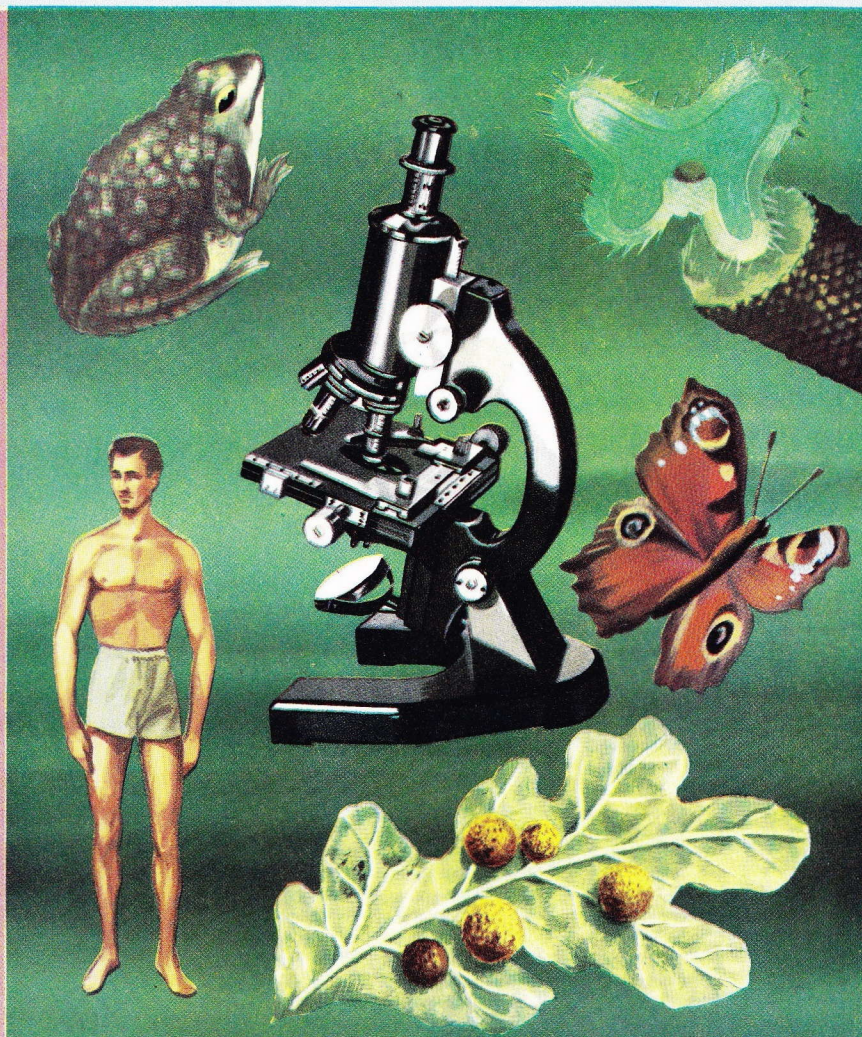
En bas à gauche : nid décoratif d'un oiseau d'Asie.

En bas au milieu : nid de colibri.

En bas à droite : la fauvette couturière et son nid.

GLOBERAMA

LA VIE ET SES MERVEILLES HET LEVENSWONDER

CASTERMAN

KEURKOOP NEDERLAND

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
espagnol (Codex)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1962 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN